

Asia: VN/10343/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi saaristolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne lausuntokoosteen laatimista varten

Taipalsaaren kunta pitää hallituksen esitystä uudeksi saaristolaiksi kokonaisuutena tarpeellisena ja ajantasaisena sekä merkittävänä parannuksena nykytilanteeseen. Lain uudistaminen vastaa muuttunutta toimintaympäristöä, jossa saariston elinvoimaan vaikuttavat yhä enemmän monipaikkaisuus, kausiasutus, palvelujen saavutettavuus, huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus. Erytisen myönteistä on, että esityksessä tunnistetaan aiempaa selkeämmin saariston monimuotoisuus sekä kausiasukkaiden merkitys.

Esityksen toimeenpanossa ja jatkovalmistelussa on välttämätöntä varmistaa, että järviolueiden saaristot, erityisesti Saimaa, tunnistetaan sekä huomioidaan täysimääräisesti ja tasavertaisesti merialueiden saaristojen kanssa.

Kommenttinne 1–2 §:ään sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne 3–6 §:ään sekä niiden perusteluihin

Etelä-Karjalan saaristo on järvisaaristoa, jonka olosuhteet poikkeavat olennaisesti merisaaristosta. Saimaan saaristoa luonnehtivat laaja-alaisuus, saariston hajanaisuus, kapea väestöpohja, pitkät etäisyydet palveluihin sekä talvikauteen ja kelirikoon liittyvät saavutettavuus- ja turvallisuushaasteet.

Vaikka hallituksen esityksessä saariston käsite kattaa sekä meri- että järviolueet niin on otettava huomiioon, että järvisaaristo ei ole olosuhteiltaan kevyempi erityisalue, vaan monin osin jopa vaativampi. Lain toimeenpanossa ja asetustasolla on varmistettava, että Saimaan saaristo ei jää käytännössä merisaaristojen varjoon resurssien kohdentamisessa, palvelujen suunnittelussa tai rahoitusratkaisuisissa.

Järviolueiden saaristot ovat tyypillisesti laajoja, harvaan asuttuja ja palvelutoiminnan näkökulmasta erityisen vaativia. Saariston hajanaisuus, pitkät etäisyydet ja väestön voimakas kausivaihtelu lisäävät

merkittävästi palvelujen järjestämisen kustannuksia. Tämän seurauksena asukaskohtaiset kustannukset muodostuvat järviolueiden saaristoissa korkeiksi.

Taipalsaaren kunta katsoo kustannustekijöiden järjestelmällinen huomioiminen on välttämätöntä, jotta Saimaan ja muiden järviolueiden saaristot eivät jää pysyvästi epäedulliseen asemaan suhteessa merialueiden saaristoihin.

Hallituksen esityksessä on tunnistettu kausiasukkaat aiempaa selkeämmin osaksi saaristopolitiikkaa, mikä on selkeä parannus aiempaan. Saimaan alueella kausiasutuksen merkitys on poikkeuksellisen suuri, ja kausiasukkaiden määrä on monilla alueilla huomattavasti vakituista väestöä suurempi. Esimerkiksi Taipalsaarella on n. 3 400 vapaa-ajan asuntoa. Asukasluku moninkertaistuu kesälomakautena.

Kausiasutus lisää merkittävästi palvelutarvetta ja kustannuksia erityisesti pelastustoimessa, ensihoidossa, perusterveydenhuollossa, teknisessä toimessa, ympäristö- ja jätehuollossa sekä varautumisessa ja valmiuden ylläpidossa. Esityksessä kausiasukkaat huomioidaan osittain saaristoisten hyvinvointialueiden pisteytyksessä, mutta kuntien saaristokunta- ja saaristo-osakuntamäärittelyssä kausiasukkaiden vaikutus jää edelleen huomiotta. Taipalsaaren kunta katsoo, että kausiasukkaiden vaikutus on jatkovalmistelussa otettava huomioon myös kuntien saaristoisuutta koskevassa sääntelyssä, jotta rahoitus vastaa todellista palvelutarvetta.

Kommenttinne 7–8 §:ään sekä niiden perusteluihin

Yhteysalusliikennettä ja varautumisvelvollisuutta koskevat säännökset ovat esityksen keskeisiä ja kannatettavia osia. Saimaan saaristossa lossi- ja lauttaliikenne on monilla alueilla ainoa ympärivuotinen kulkuyhteys, ja sen merkitys korostuu erityisesti talvi- ja kelirikkoaikoina sekä häiriö- ja poikkeusoloissa.

Erityinen kustannustekijä on yksityistielossit, joista noin kaksi kolmasosaa sijaitsee Järvi-Suomessa. Yksi sijaistee Taipalsaarella. Yksityistielossien ylläpidosta ja käytöstä aiheutuu huomattavia kustannuksia sekä saariston asukkaille että kunnille. Kyse on välttämättömästä perusliikumisesta, joka liittyy asiointiin, työssäkäyntiin, palvelujen saavutettavuuteen ja turvallisuuteen, mutta näitä kustannuksia ei nykyisellään huomioida riittävästi saaristoisuutta koskevissa rahoitus- ja kompensatiomalleissa.

Kommenttinne 9–10 §:ään sekä niiden perusteluihin

Uusi säännös saaristovaikutusten arvioinnista on tärkeä. Saimaan saaristot ovat usein pieniä, hajanaisia ja hallinnollisesti vähemmän näkyviä, minkä vuoksi niiden erityistarpeet jäävät helposti tunnistamatta ilman systemaattista arviointia.

Saaristovaikutusten arvioinnissa on huomioitava järvisaariston erityispiirteet ja varmistettava, että arviointi aidosti ohjaa päätöksentekoa.

Tärkeä näkökulma, varsinkin täällä itäisessä Suomessa, on saariston merkityksen korostaminen kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Saimaan laaja saaristoalue, pysyvä asutus ja toimivat yhteydet tukevat viranomaistoimintaa, varautumista ja alueellista turvallisuutta.

Kommenttinne 11–12 §:ään sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne 13–14 §:ään sekä niiden perusteluihin

-

Kommenttinne vaikutuksista (luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)

-

Kommenttinne yleisperusteluista (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

Saaristolain uudistus on tärkeä ja kannatettava, mutta lain jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa on varmistettava, että Järvi-Suomen erityispiirteet huomioidaan täysimääräisesti sekä yhdenvertaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää korkeisiin asukaskohtaisiin kustannuksiin, kausiasutuksen vaikutuksiin, yksityistielossien kustannusrasitteeseen, saavutettavuuteen sekä varautumiseen ja kokonaisturvallisuuteen.

Kommenttinne saaristoasian neuvottelukuntaa koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta

Parlamentaarinen saaristoasian neuvottelukunta ja sen sihteeristö ovat tärkeässä roolissa, jopa avainasemassa saariston ja saaristomaisten alueiden tilanne- ja kehityskuvan muodostamisessa ja päätöksenteon valmistelussa. On tärkeää, että parlamentaarisen saaristoasian neuvottelukunnan ja sen sihteeristön työ jatkuu ja ne edustavat laajasti erilaisia saaristoalueita.

Kuuramaa Kari
Taipalsaaren kunta